

YABANCI SAĞLIK MESLEK MENSUPLARININ ÜLKEMİZDE ÇALIŞABİLMESİ

ÖZET

Yabancı sağlık meslek mensuplarının özellikle de hekimlerin ülkemizde çalışabilmesi konusunda farklı düzenlemeler bulunmaktadır. Geçmiş dönemde sadece Türk vatandaşlarına bırakılan bu mesleklerden bir kısmının yabancılar tarafından da yapılabilmesine olanak tanınmışken, bazıları mesleklerde ise geçmişteki katı tutum sürdürülmektedir.

Anahtar kelimeler: Yabancı sağlık meslek mensubu, Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun, yabancı hekim, yabancı işçi.

1-GİRİŞ

Yabancı sağlık meslek mensuplarının ülkemizde çalışabilmeleri geçmiş dönemlerde yasaklanmış ve sadece Türk vatandaşlarının çalışabileceği yasal çerçeve çizilmişti. Sonradan bu düzenlemede esaslı değişiklikler yapılarak çoğu yasak kaldırılmıştır.

İlk düzenlemenin 11.04.1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanunla yapıldığı görülmektedir. Söz konusu Kanuna göre, hekimlerin Türkiye'de çalışabilmesi için Türk tıp fakültelerinden mezun olması ve Türk olması şarttı. Bu kural 02.11.2011 tarih ve 28103 mükerrer sayılı Resmi Gazete yayınlanan 663 sayılı Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile değiştirilmiştir. Söz konusu Kararname ile Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanunun 4 üncü maddesinin birinci cümlesindeki "Türk hekimlerinin" ibaresi "hekimlerin" şeklinde değiştirilmiş, 1 inci maddesi de " Türkiye Cumhuriyeti dâhilinde tababet icra ve her hangi surette olursa olsun hasta tedavi edebilmek için tıp fakültesinden diploma sahibi olmak şarttır." biçimine dönüştürülmüştür. Böylece, hekimlerin Türkiye'de çalışabilmeleri için Türk Tıp Fakültelerinden diploma alması ve Türk Vatandaşı olması şartı kaldırılmıştır[1]. Daha önce de 07.05.1987 tarihli ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu'nun 7 inci maddesi ile özel bir meslek bilgisine ve ihtisasına ihtiyaç gösteren veya ülke düzeyinde mesleki gelişmeyi sağlayacak yabancı uyruklu elemanların kadro karşılığı aranmaksızın sözleşmeli olarak çalıştırılabilmelerine olanak sağlanmıştı.

Sağlık meslek mensuplarının çalıştırılması konusunda pek çok düzenleme bulunmakta ancak konumuzla doğrudan ilgili olan bazı yönetmelikler vardır. Bunlardan biri olan Özel Hastaneler Yönetmeliği, diğeri ise Yabancı Sağlık Meslek Mensuplarının Türkiye'de Özel Sağlık Kuruluşlarında Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmeliğidir. Özel Hastaneler Yönetmeliğinde 2012 Yılında yapılan değişiklikle Sağlık Bakanlığının izin vermesi şartıyla yabancı hekim ve hekim dışı sağlık meslek mensubu çalıştırılabilmemesinin önü açılmıştır. Diş hekimi, eczacı, ebe ve hastabakıcılar hariç özel sağlık kuruluşlarında çalışacak tüm yabancı sağlık meslek mensupları Yabancı Sağlık Meslek Mensuplarının Türkiye'de Özel Sağlık Kuruluşlarında Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik hükümlerine tabidir.

Bu arada şu hususu da belirtelim ki, Türk soylu dış hekim, eczacı, ebe ve hastabakıcılar hakkında 25/9/1981 tarihli ve 2527 sayılı Türk Soylu Yabancıların Türkiye'de Meslek ve Sanatlarını Serbestçe Yapabilmelerine, Kamu, Özel Kuruluş veya İşyerlerinde Çalıştırılabilmelerine İlişkin Kanun uygulanır. Bu nedenle, Türk soylu olan dış hekim, eczacı, ebe ve hastabakıcılardan için ayrı bir yasal düzenleme bulunduğundan, bu kapsamdakiler Yabancı Sağlık Meslek Mensuplarının Türkiye'de Özel Sağlık Kuruluşlarında Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik hükümlerine tabi değildirler.

II- YABANCI UYUKLU HEKİMLERİN ve SAĞLIK PERSONELİNİN ÜLKEMİZDE ÇALIŞABİLME ŞARTLARI:

Ülkemizde yabancı uyruklu hekimler sadece özel hastanelerde ve tıp merkezlerinde çalışabilmektedirler. Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan yabancı sağlık meslek mensupların Türkiye’de çalışabilmesi için:

- Diploma ve/veya uzmanlık belgelerinin denkliği onaylanmalı, Sağlık Bakanlığınca tescilli yapılmalı,
- Mesleğini icra etmesine kanunen engel hali bulunmamalı,
- Üniversitelerin Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezleri tarafından yapılan Türkçe dil sınavında Avrupa Dil Portfolyosu kriterlerine göre (B) veya üzeri seviyede başarılı olmalı,
- Türkiye’de çalışma izni almalı,
- Hekim olarak çalışacakların zorunlu mesleki malî sorumluluk sigortalarını yaptırmaları, gerekmektedir.

Bu kuralları açarsak,

Yabancı sağlık meslek mensubu, çalışmak istediği özel sağlık kuruluşuna başvurusunu yaptıktan sonra özel sağlık kuruluşunun mesul müdürü, Yabancı Sağlık Meslek Mensuplarının Türkiye’de Özel Sağlık Kuruluşlarında Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik ekinde sayılan belgeleri İl Sağlık Müdürlüğü vasıtasıyla Sağlık Bakanlığına gönderir.

Müracaatın olumlu sonuçlanması için şu belgeler aranmaktadır:

a) Yabancı ülkedeki bir tıp fakültesinden mezun olanların öncelikle diploma ve/veya uzmanlık belgelerinin denkliğinin kabul edildiğini gösterir belge sahibi olması gerekmektedir. Hekimlik diplomasının denkliğine ilişkin belge için Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Başkanlığına, uzmanlık belgelerinin denkliği için ise Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğüne başvurulmalıdır.

b) Başvuru tarihinden itibaren en geç bir yıl içerisinde Avrupa Dil Portfolyosu kriterlerine göre (B) veya üzeri seviyede Türkçe bildiğine dair belge ibraz edilmesi gerekmektedir. Dil belgesi Üniversitelerin Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezlerinden (TÖMER) alınabilmektedir. Türkçe eğitim veren öğretim kurumlarından mezun olanlardan bu belge istenmemektedir.

c) Türkiye’de ilk defa meslek icra edeceklerin, geldikleri ülkenin yetkili makamlarından kanunen mesleğini yapmaya engel halinin bulunmadığını gösteren belge alması gerekmektedir. Bu belge, başvuru tarihinden önceki bir yıl içerisinde Türkiye’deki öğretim kurumlarından mezun olanlardan, başvuru tarihi itibarıyla beş yıldır Türkiye’de kesintisiz ikamet ettiğini belgeleyenlerden ve ülkelerindeki olağanüstü hal nedeniyle Türkiye’ye sığınmış olanlardan istenmemektedir.

d) Özel sağlık kuruluşu ile yabancı hekim arasında hekime ödenecek aylık brüt ücret miktarının da belirtildiği ve her sayfasında tarafların isim ve imzalarının bulunduğu hizmet sözleşmesi düzenlenmelidir.

4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğininin 13 üncü maddesi uyarınca belirlenen ve 02/08/2010 tarihinde uygulanmaya başlanılan yabancıların çalışma izin taleplerine ilişkin olarak başvuru sahibi işyerlerinin ve yabancıların karşılaması zorunlu olan değerlendirme kriterlerine göre, hekimlere ne kadar ücret ödenmesi gerektiği hususu açık değildir. Kanaatimizce, hekime ödenecek aylık brüt ücret miktarı en az "birim veya şube müdürleri ile mühendis ve mimarlar" kategorisinde değerlendirilerek asgari ücretin 4 katı olarak belirlenmelidir.

Yabancı hekimin çalışma başvurusu hekimi istihdam edecek özel sağlık kuruluşu tarafından, dilekçe ekinde hizmet sözleşmesi ve yukarıda belirtilen belgeler ile birlikte özel sağlık kuruluşunun bulunduğu ilin sağlık müdürlüğüne yapılır. Belgelerde eksiklik ve uygunsuzluk bulunmaması durumunda hekimin diploma ve/veya uzmanlık belgesinin bir örneği müdürlük tarafından Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Tescil, Denklik İşlemleri Daire Başkanlığına tescil ve denklik işlemlerinin sorgulanması için gönderilir. Tescil, Denklik İşlemleri Daire Başkanlığından gelen cevap üzerine ilgili İl Sağlık Müdürlüğü tarafından müdürlük onayı alınır ve yabancı hekimin özel sağlık kuruluşunda çalışabileceğine dair belge (ön izin belgesi) düzenlenir.

Valilik tarafından düzenlenen ön izin belgesi ile birlikte çalışma izni almak üzere Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına, başvurulur. Uygun şartlar varsa yabancıya süreli çalışma izni verilir. Ayrıca ikamet izni almasına gerek yoktur.

İl Sağlık Müdürlüğü tarafından Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca verilen çalışma izin yazısının bir örneği, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Özel Sağlık Tesisleri Faaliyet Daire Başkanlığına gönderilir. Yabancı sağlık meslek mensubunun bilgileri Bakanlık bilgi sistemi ile Sağlık Kuruluşları Yönetim Sistemine (SKYS) kaydedilir ve yabancı sağlık meslek mensubunun personel çalışma belgesi düzenlenir. Yabancı hekim personel çalışma belgesinin düzenlendiği tarihten itibaren ilgili özel sağlık kuruluşunda çalışmaya başlayabilir.

Türk vatandaşı olmayan diğer sağlık personelinin de çalışabilmesi konusunda düzenlemelere baktığımızda:

Diş Hekimliği ile ilgili en önemli düzenleme 11.04.1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanununun 30 uncu maddesinde yer almaktadır. Maddeye göre, *“Türkiye Cumhuriyeti dahilinde dişçilik sanatını icra ve diş tabibi unvanını taşıyabilmek için Türk olmak ve Türkiye Darülfünunu Dişçi Mektebinden diploma almak lazımdır”*. Görüldüğü gibi, Türkiye’de diş hekimi olmak Türk vatandaşlığı ve Türk üniversitelerinden mezun olma şartlarına bağlanmıştır. Bu iki şarttan biri yok Türkiye’de diş hekimliği yapılamaz. Ancak kişi Türk soylu yabancı ise bu mesleği yapabileceği gibi, yabancı ülkedeki diş hekimliği fakültelerinden mezun olan Türk vatandaşları da Kanununun 31 inci maddesinde açıklanan prosedüre göre diplomalarının denkliği kabul edilirse bu mesleği yapabilir.

Eczacılık, 18.12.1953 tarih ve 6197 sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanununun 2 nci maddesine göre, Türkiye’de eczacılık yapabilmek için Türk vatandaşı olma ve Türkiye’deki eczacı okul veya fakültelerinden verilen diploma bulunmalıdır. Görüldüğü gibi bu husus da tıpkı diş hekimleri gibi aynı sınırlamaya tabidir. Yabancı ülke okul veya fakültelerinden mezun Türk vatandaşları ise diplomalarının denkliği konusunda açıklanan prosedüre uygun olarak durumlarını ispatlayabilirler ise onlar da eczacılık yapabilirler. Türk vatandaşı olmayan Türk soylu yabancılar için Türk vatandaşlığı şartı aranmamaktadır.

Ebelik ve hastabakıcılık, mesleklerini de yapabilme konusunda 11.04.1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanununun 47 ve 60 inci maddelerinde düzenlemeler yer almaktadır. Türkiye’deki ebelik veya hastabakıcılık eğitimi veren okullardan olan ve diplomaları Sağlık Bakanlığınca tescil edilenler ile öğrenimlerini yurt dışında ebelik, hastabakıcılık ile ilgili bir okulda tamamlayarak denklikleri onaylanan ve diplomaları Sağlık Bakanlığınca tescil edilenler, bu mesleklerde çalışabilir. Diğer bir ifadeyle bu meslekler de yabancılar yasaklanmıştır. Ancak Türk vatandaşı olmayan Türk soylu yabancılar için Türk vatandaşlığı şartı aranmamaktadır.

Hemşirelik, 25.02.1954 tarihli ve 6283 sayılı Hemşirelik Kanununa göre, Türkiye’de üniversitelerin hemşirelik ile ilgili lisans eğitimi veren fakülte ve yüksek okullarından mezun olan ve diplomaları Sağlık Bakanlığınca tescil edilenler ile öğrenimlerini yurt dışında hemşirelik ile ilgili, Devlet tarafından tanınan bir okulda tamamlayarak denklikleri onaylanan ve diplomaları Sağlık Bakanlığınca tescil edilenlere Hemşire unvanı verilir. Bu şekilde hemşire unvanı kazanmış olanlar dışında (Türk soylu yabancılar da dahil) hiç kimse Türkiye’de hemşirelik mesleğini yapamaz.

09.03.1954 tarih ve 6343 sayılı Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği ile Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanuna göre Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan ve sahip oldukları diplomalarını Tarım Bakanlığınca tasdik ettiren kişiler veterinerlik yapabilirler. Görüldüğü gibi Türk vatandaşı olmayan kişiler (Türk soylu yabancılar dahil) Türkiye’de bu mesleği yapamazlar.

Yeri gelmişken belirtelim ki, 24.05.1933 tarih ve 2219 sayılı Hususi Hastaneler Kanununda, yabancıların özel hastane açmalarına bir engel bulunmamaktadır. Geçmiş dönemde gözlükçülük hakkında yabancılar getirilen yasak 22.06.2004 tarih ve 5193 sayılı Optisyenlik Hakkında Kanun ile kaldırılmış, böylece yabancıların numaralı gözlük camı ve gözlük çerçevesi satmak, gözlük montajı ve her türlü reçeteli lens satışı yapmak üzere optisyenlik mesleğini icra edebilmek için Türk vatandaşı olma zorunluluğu kaldırılmıştır.

III-SONUÇ

Yabancıların özel hastane açmalarına hukuken bir engel bulunmamaktadır.

Türkiye’de çalışmak isteyen yabancı sağlık meslek mensuplarının diploma veya uzmanlık belgelerinin öncelikle denkliğinin onaylanmış ve Sağlık Bakanlığınca tescil edilmiş olması, mesleklerini icra etmelerine engel bir halinin bulunmaması ve Üniversitelerin Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezleri (TÖMER) tarafından yapılan Türkçe dil sınavında Avrupa Dil Portfolyosu kriterlerine göre de en az B seviyesinde Türkçe bilmesi, hekimler için, zorunlu mesleki mali sorumluluk sigortası yaptırması, gerekmektedir. Bu yabancı uyruklu kişinin özel hastanelerde çalışabilmesi konusunda Sağlık Bakanlığından izin alması yetmemekte, ayrıca Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından da çalışma izni alması gerekmektedir.

Dış hekimliği, eczacılık, ebelik ve hastabakıcılık yabancılara yasaklanmış, sadece Türk vatandaşları ile Türk soylu yabancıların yapabileceği mesleklerdir. Hemşirelik ve veteriner hekimliğini ise yalnızca Türk vatandaşları yapabilirler.

[1] Yabancı memleketlerin tıp fakültelerinden izinli hekimlerin Türkiye’de hekimlik edebilmeleri için Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığından ve Üniversite Tıp Fakültesi Profesörler Meclisinden seçilmiş bir jüri heyeti tarafından hüviyetlerine bakıldıktan sonra diplomalarının Türkiye Tıp Fakültesi ders programının ve öğrenim süresinin aynı veya benzeri bir fakülteden bütün sınav devreleri geçirilerek alınıp alınmamış olduğu araştırılır. Bu şartlarda alınmış olduğu anlaşılan diplomalar kabul edilip Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca onaylanarak kütüğe geçirilir ve iyelerinin sanat yapmalarına izin verilir. Bu şartlara uygun olarak alınmamış diplomaların iyeleri Tıp Fakültesi Profesörleri Meclisince seçilmiş bir jüri heyeti karşısında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığından gönderilecek bir işyar da bulunduğu halde teori ve pratikten bir sınav geçirilir. Bu sınavın şekli Sağlık ve Sosyal Yardım ve Kültür Bakanlıkları tarafından beraberce kararlaştırılır. Ancak Türkiye Tıp Fakültesi öğretim süresine ve ders programlarına göre okumamış olanlar eksiklerini tamamlamak üzere Tıp Fakültesinde okuduktan ve staj gördükten sonra sınava girerler. Sınavları başaranların sanat yapmalarına usulüne göre izin verilir.